

Српско археолошко друштво
Друштво археолога Црне Горе

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

ЈЕСЕЊИ САСТАНАК СРЕДЊОВЕКОВНЕ СЕКЦИЈЕ

Котор, 1. – 3. децембар 2023. године

Програм и апстракти

Подгорица 2023

Приредили: Милош Живановић и Марин Бугар
Издавач: Друштво археолога Црне Горе, Подгорица и Српско
археолошко друштво, Београд
За издавача: Горан Пајовић и Адам Црнобрња
Штампа: Brain Media, Подгорица
Тираж: 100

Бесплатан примјерак

ISBN 978-9940-9633-2-3

ISBN-978-86-80094-25-0

Два узорка са Брскова нису у потпуности угљенисана, већ је до њихове фосилизације дошло услед парцијалне десикације. Због веома високог нивоа очувања структуре ћелија сви узорци су успешно класификовани до врсте или рода дрвета од којег су потекли. На Руднику доминира листопадно дрвеће, међу којим су најзаступљенији граб (*Carpinus betulus*) (Слика 1) и храст (*Quercus* sp.) којима припада по 40% узорака, а такође је присутна буква (*Fagussylvaticus*). На Брскову је значајније присуство четинарских врста од којих се јела (*Abies* sp.) (Слика 2) јавља у 66% узорака, а идентификовани су и смрча/ариш (*Picea/Larix* sp.) и храст. Иако се ради о малом броју узорака, ови прелиминарни резултати показују да се ради о врстама дрвећа које је и данас на овим просторима у великом броју заступљено. Учесталија примена ове врсте анализа допринела би бољем познавању намене одређених врста, као и свеукупне биолошке разноврсности средњовековне Србије.

Теодора Младеновић, Универзитет у Београду, Филозофски факултет,
Одељење за археологију, Лабораторија за биоархеологију

**УЛОГА ЖИВОТИЊА У ИСХРАНИ СТАНОВНИКА
НОВОПАЗАРСКЕ ТВРЂАВЕ У ПЕРИОДУ ОД 16. ДО 19. ВЕКА:
ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ФАУНАЛНОГ
МАТЕРИЈАЛА СА ПРОСТОРА СЕВЕРНЕ ТАБИЈЕ
(КАМПАЊА 2021.)
(постер презентација)**

Новопазарска тврђава налази се на десној обали реке Рашке, у центру Новог Пазара. Реч је о утврђењу троугаоне основе, са три угаона бастиона – табије. Након аустро-турских ратова, крајем 17. века, на овом простору подигнуте су, најпре, палисаде и чардаци, а нешто касније, 1750. године, изграђене су и угаоне табије од чврстог материјала, које су у другој половини 19. века повезане бедемом. Свој коначни изглед, тврђава је добила након Берлинског конгреса.

У периоду од 2019. до 2021. године вршена су заштитна археолошка истраживања на простору Северне табије поводом израде плана за њену ревитализацију и презентацију. У кампањи спроведеној 2021. године,

Слика бр. 1 – Простор Северне табије истражен 2021. године
(фотодокументација Музеја „Рас“ Нови Пазар)

истражен је југоисточни део овог бастиона (Слика бр. 1). Од покретног археолошког материјала откривена је кухињска и трпезна грнчарија, ситни метални налази и посуде, као и животињске кости. На основу осталог покретног археолошког материјала, фаунални остаци датовани су у период између 16. и 19. века.

Релативна заступљеност врста и скелетних елемената, трагови касапљења, и старосни профили јасно упућују на то пронађени фаунални материјал махом представља остатке хране. То даље потврђује и јако изражена фрагментација скелетних елемената настала као последица људских активности попут касапљења животињских трупа.

Археозоолошка анализа показала је да се исхрана становника Новопазарске тврђаве у највећој мери ослањали на сисаре, и то пре свега домаће врсте. Најзначајнији међу њима били су каприни (Слика бр. 2), али је и говече, свакако, било важан извор протеина. Месо дивљачи није често било на менију, о чему сведоче скромни остаци зечева и срне. Од птица, префериране су домаће врсте – кокош, гуска и патка.

Поред животиња чији су примарни и секундарни производи коришћени у исхрани, у испитиваном узорку забележено је и присуство коња, мачке и обичног мишара. Занимљив налаз свакако представљају и

Слика бр. 2 – Тибије каприна пронађене у југоисточном делу Северне табије

маринске врсте мекушаца – пругаста капица и пуж из рода *Semicassis*.

Анализом материјала из југоисточног дела Северне табије тек је започето проучавање животињских остатака са простора Новопазарске тврђаве, а оно ће бити настављено и у даљем периоду, обрадом материјала са ранијих ископавања. Прелиминарни резултати анализе фауне омогућили су увид у стратегију исхране становника овог утврђења и представљају базу за будућа истраживања која ће допунити слику о значају животиња у животу становника Новопазарске тврђаве у периоду од 16. до 19. века. Поред тога, значај овог рада огледа се и у томе што представља једну од првих археозоолошких студија из периода новог века са простора данашње Србије.

Srđan Delić, JU Muzeji i Galerije Nikšić

ONOGOŠT U KONTEKSTU NOVIH ISTRAŽIVANJA (poster prezentacija)

U savremenoj naučnoj i popularnoj literaturi još uvijek je najzastupljenija, sad već zastarjela, teorija o kontinuitetu naseljavanja lokacije na kojoj se nalazi nikšićka tvrđava. Još od prvih pretpostavki A. Evansa i kasnije K.

Јесењи састанак Средњовековне секције Српског археолошког друштва

је организован од стране:

Српско археолошко друштво

Друштво археолога Црне Горе

у сарадњи са:

Министарство културе и медија Црне Горе

ЈУ Центар за конзервацију и археологију Црне Горе

ЈУ Културни центар „Никола Ђурковић“ Котор

ЈУ Културни центар Бар

Кото д. о. о.

Ministarstvo kulture
i medija

•••koto

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-9633-2-3 (Друштво археолога Црне Горе)

COBISS.CG-ID 27777284

ISBN-978-86-80094-25-0 (Српско археолошко друштво)

ISBN 978-9940-9633-2-3

9 789940 963323 >